

Stockholm 12 oktober 2015

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
niclas.damm@regeringskansliet.se

Exekutivkommittén för Mistra EviEM
Kommitténs svenska ledamöter genom
Lisa Sennerby Forsse
Ordförande
lisa.sennerby.forsse@slu.se

SOU 2015:43. Vägar till ett effektivare miljöarbete

Yttrande från de svenska ledamöterna i Exekutivkommittén för Mistras råd för evidensbaserad miljövard (EviEM) angående avsnitt 11.6. Miljöforskningens tillgänglighet.

Exekutivkommittén utsågs av Mistra i september 2011 för att ha "[d]et övergripande ansvaret för Rådets verksamhet, inriktning och budget." Vi vill gärna lämna några synpunkter utifrån våra erfarenheter av verksamheten vid EviEM.

Systematiska utvärderingar

Utredaren föreslår att en verksamhet liknande den vid Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) bör "byggas upp" för att nyttiggöra miljöforskning. Vi i Exekutivkommittén vill påpeka att en sådan uppbyggnad startade redan 2012 genom att Mistra tog initiativ till bildandet av EviEM.

EviEM har utvecklat kompetens för att genomföra systematiska utvärderingar av olika miljöfrågor. Metodiken för systematiska utvärderingar utarbetades inom hälso- och sjukvården för över tjugo år sedan (se www.cochrane.org), och en bra beskrivning av arbetsprocessen finns presenterad av SBU (http://www.sbu.se/sv/var_metod/Arbetsprocess/). En utvärdering som genomförs av SBU tar 2-3 år att genomföra och kostar totalt mellan 4 och 7 miljoner SEK (se exempelvis SBUs årsredovisning 2014, där sex av de sju avslutade utvärderingarna låg i detta intervall).

Metoden för systematiska utvärderingar har anpassats till andra områden inom den sociala sektorn och inom utbildningsområdet (se www.campbellcollaboration.org). Sedan sommaren 2015 ansvarar SBU även för sociala utvärderingar, och i januari 2015 etablerades Skolforskningsinstitutet för att utföra systematiska utvärderingar inom utbildningsområdet (www.skolfi.se).

Metoden har även anpassats till miljöområdet, och riktlinjer för systematiska miljöutvärderingar finns publicerade av Collaboration for Environmental Evidence (CEE) (www.environmentalevidence.org). Liksom inom medicinen anger CEEs riktlinjer i detalj hur sådana utvärderingar ska byggas på systematisk sökning, sällning, kvalitetsgranskning och sammanvägning av forskningsresultat från hela världen. Systematiska utvärderingar har generellt hög trovärdighet och anses i ökande grad utgöra en "gold standard" för underlag till beslutsfattare och praktiker (se

också Haddaway och Bilotta 2015). CEE är ett nätverk med centra för systematiska miljöutvärderingar i Storbritannien, Australien, Sydafrika, Sverige, Kanada och Frankrike. En av uppgifterna är att uppdatera och förbättra riktlinjerna för utvärdering. EviEM utgör det svenska centret och deltar aktivt i arbetet med riktlinjerna.

EviEM avslutade två systematiska utvärderingar 2015¹). De tog 29 respektive 30 månader att genomföra och kostade totalt 2,3 respektive 3,2 miljoner kronor, exklusive licenser för databastillgång. Exkluderas även kostnaderna för projektledare och annan EviEM-personal är kostnaderna omkring 1 miljon kronor/utvärdering. För att hitta de relevanta vetenskapliga artiklarna utnyttjade utvärderingarna totalt 20 litteraturdatabaser förutom generella sökmotorer och olika fackorgans webbsidor. Eftersom miljöområdet är brett publiceras forskningsresultaten i många olika tidskrifter som kan uppträda i vitt skilda litteraturdatabaser. Detta kan jämföras med SBU:s utvärderingar, som återfinner flertalet relevanta artiklar i 3-4 databaser (muntlig information från SBU). Begränsas tillgängligheten till vetenskapliga databaser förlorar utredningarna i trovärdighet.

Utifrån de erfarenheter som vunnits av EviEM och SBU vill Exekutivkommittén poängtera nödvändigheten av god tillgång till vetenskapliga litteraturdatabaser. Vi ställer oss undrande till i vad mån en sådan tillgång täcks i det budgetförslag som utredaren ger på sid 401.

Lättillgängliga resultat från miljöforskningen

Utredaren pekar på behovet att öka tillgängligheten till miljöforskningens resultat och att detta är en av huvuduppgifterna för den föreslagna verksamheten. EviEM har sedan starten 2012 byggt upp ett nätverk av beslutsfattare, intressenter och praktiker. Dessa deltar framförallt vid initierandet av nya utvärderingar samt vid presentationen av utvärderingsresultaten. Själva utvärderingen genomförs av EviEM i samarbete med en internationell grupp av forskare med expertkunskaper inom det område som utvärderas.

Exekutivkommittén vill särskilt påpeka att en systematisk utvärdering redovisas i form av en omfattande vetenskaplig rapport som inte är särskilt lättillgänglig för beslutfattare och praktiker, i synnerhet inte som den enbart publiceras på engelska. För att nå en bredare grupp av användare publicerar EviEM därför också en *sammanfattning* på 12-16 sidor och ett 2-sidigt *faktablad*. Dessa ges ut på både svenska och engelska i samband med publicering av varje rapport. Rapporter och sammanfattningar lanseras tillsammans med forskare och användare, förutom att resultatet naturligtvis presenteras på EviEMs hemsida (se exempelvis den film som tog fram för den senaste presentationen).

Inom CEE publiceras många andra systematiska utvärderingar som är relevanta för svensk miljövard men inte särskilt lättillgängliga. EviEM publicerar därför den 4-sidiga *EviEM Kommentarer* som på svenska sammanfattar de viktigaste resultaten av externa utvärderingar²).

Oberoende utvärderingar

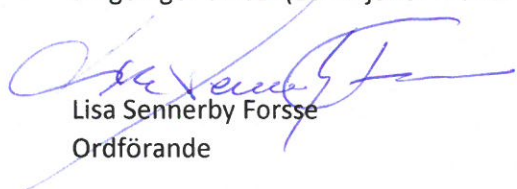
I en systematisk utvärdering beskrivs även kunskapsluckor där det behövs ytterligare forskning. Exekutivkommittén anser att det är problematiskt om en forskningsfinansiär både genomför systematiska utvärderingar och är mottagare av resultaten. Vi ser samma problem om verksamheten placeras på en miljömyndighet. En anledning till att Mistra utsåg Kungl. Vetenskapsakademien som värd för EviEM var akademiens oberoende ställning i förhållande till myndigheter, universitet och

forskningsfinansiering. Utvärderingsverksamhet har etablerats inom många politikområden (utom miljö). För att säkra dessa verksamheters oberoende har fristående institut skapats; det senaste exemplet är Skolforskningsinstitutet (www.skolfi.se). Exekutivkommittén anser inte att det är nödvändigt med ett fristående institut för miljöutvärderingar men att det likväl är väsentligt att värna verksamhetens oberoende.

På grund av bristande tillgång till vetenskapliga litteraturlagrar kan EviEM tyvärr inte fortsätta sin verksamhet vid KVA utan planerar att flytta till Stockholm Environment Institute (SEI). SEI är ett oberoende internationellt institut, och förutom att EviEM genom denna placering säkrar tillgången till litteraturlagrar kommer verksamheten även att ingå i ett internationellt nätverk av miljöforskare och praktiker. Exekutivkommittén kommer även fortsättningsvis att ha det övergripande ansvaret för EviEMs verksamhet.

Förslag från svenska ledamöter i Exekutivkommittén för Mistra EviEM

Utredaren föreslår att Formas får ett utökat uppdrag att i likhet med SBU genomföra systematiska utvärderingar och tillgängliggöra miljöforskning. Förutsatt att befintlig kompetens tas tillvara stöder vi utredarens förslag. Vi har ovan redogjort för vissa problem vi ser med att förlägga verksamheten till Formas. Vårt förslag är att verksamheten förläggs till SEI eller motsvarande oberoende institut, med tillgång till vetenskapliga lagrar. Utredaren föreslår att 15 miljoner kronor per år av Formas budget används till denna verksamhet. Om verksamheten förläggs till SEI kan dessa medel utbetalas som en egen post till SEI tillsammans med den utbetalning som Formas enligt regleringsbrevet årligen gör till SEI (28 miljoner kronor år 2015).

Lisa Sennerby Forsse
Ordförande

Referens

Haddaway, N.R., Bilotta, G.S., Systematic reviews: Separating fact from fiction, *Environ Int* (2015), <http://dx.doi.org/10.1016/j.envint.2015.07.011>

¹För varje systematisk utvärdering publiceras ett planeringsdokument och slutrapporten i tidskriften *Environmental Evidence*. De tillgängliggörs dessutom på EviEMs hemsida tillsammans med EviEM Sammanfattning och EviEM Faktablad, se två senare på både svenska och engelska. Publikationer från de två avslutade utvärderingarna *SR 1 Hur inverkar renbete på fjällvegetationen?* och *SR 3 Kan reduktionsfiske ge bättre vattenkvalitet i övergödda sjöar?* finns på www.eviem.se/sv/publicerat/projektrapporter

² EviEM har hittills publicerat två EviEM Kommentarer: Söderström, B (2015) *Reglering av fisket i marina skyddade områden: Ett effektivt verktyg för att bevara biologisk mångfald* samt Söderström, B. (2015) *I vilken utsträckning bidrar urbana grönområden med ekosystemtjänster?* Bägge är tillgängliga på www.eviem.se/sv/publicerat/EviEM-Kommentarer

